

Els paranys de l'amor. Prevenció i violència de gènere a adolescents

Presentació

En una societat aparentment moderna i igualitària, trobem un seguit d'indicis que ens mostren que els estereotips encara estan molt presents en el nostre dia a dia i que, realment, la societat no és tan igualitària com sembla. Arribats en aquest punt, fixant-me en els adolescents vaig constatar que la violència de gènere també era present en aquest col·lectiu. Aquest aspecte em va plantejar moltes qüestions i per això em vaig aventurar a realitzar el meu treball de recerca sobre aquesta problemàtica social, amb l'objectiu de saber-ne més i intentar fer un pla de prevenció per a adolescents.

Metodologia i cos del treball

La violència de gènere a mi em va plantejar moltes qüestions, i a vosaltres? Quan vaig començar a estructurar el meu treball de recerca vaig plantejar-me un seguit de qüestions les quals volia arribar a refusar o verificar a partir de la feina d'investigació anterior. Aquestes van ser, per una banda, comprovar l'existència real de la violència de gènere entre els adolescents i saber-ne el seu grau de coneixement i, per altra banda, la part pràctica del treball la vaig enfocar cap a intentar fer una possible prevenció, ja que una part de la solució de qualsevol problema és ser conscient

Foto de la primera sessió amb
els alumnes de 4t d'ESO del
Col·legi Sant Josep de Tàrraga

i coneixedor de la seva existència. I, en aquest darrer aspecte en concret, l'objectiu seria intentar obrir en la ment d'un adolescent la possibilitat i l'existència d'aquesta problemàtica per tal d'evitar-la. El meu treball està estructurat en dos grans blocs: un de teòric, on trobem la investigació realitzada sobre el tema, que és l'antecedent i la base del segon bloc, en el qual trobem la part pràctica que està dividida en tres subapartats. El primer engloba les entrevistes a persones implicades directament en el problema, com són els Mossos d'Esquadra; en segon lloc vaig desenvolupar quatre dinàmiques per treballar la prevenció de la violència de gènere entre els alumnes d'ESO, i precisament aquest apartat vaig tenir l'oportunitat de posar-lo en pràctica per comprovar la seva eficàcia i intentar resoldre els punts febles que em pogués trobar. Finalment trobem el darrer subapartat el qual es concentra en la visió dels adolescents a nivell individual a partir d'enquestes electròniques anònimes.

Gràcies a aquest treball em vaig poder apropar a la situació de la violència de gènere en la meua ciutat i comarca veient la preocupació de la gent i els esforços que hi dedicaven. Fent la pràctica amb els alumnes de 4t d'ESO, i a partir de les enquestes anònimes, realment he pogut comprovar que aquesta prevenció que es fa entre els adolescents no és totalment eficaç.

La majoria de joves creuen saber-ho tot sobre la violència de gènere, però pel que vaig poder veure en primera persona no en saben tant, ja que en aplicar-los les meves pràctiques, els vaig sorprendre i les seves reaccions em sorprengueren a mi mateixa: la majoria creien que molts fets dels que podien experimentar eren «normals» per a l'edat que tenien, i això no és així.

S'ha de tenir present que moltes situacions són la llavor del que podria esdevenir una futura violència de gènere en l'edat adulta o, fins i tot, en la mateixa adolescència. Les enquestes, per altra banda, també van ser una gran font d'informació ja que en ser anònimes la gent va manifestar-se sobre les diferents situacions que els plantejava amb total sinceritat.

Conclusions

De sorpresa, aquesta ha estat la meua impressió en finalitzar el treball.

Tot i els esforços d'entitats i organismes destinats a la prevenció, el que he pogut comprovar és que segueixen vigents els estereotips que creiem obsolets. Representa que vivim en una societat on la dona és lliure, tant en l'àmbit social, laboral, econòmic, religiós, com sexual. Representa que vivim en una societat regida per la igualtat entre gèneres i construïda a partir de la llibertat d'expressió. Representa. Però he pogut copsar que aquesta societat utòpica està lluny de la realitat.

Del treball de camp realitzat i explicat en els apartats anteriors en puc deduir que l'antiga idea de l'home com a element dominant dins d'una parella preval entre els joves. Per exemple, vaig poder veure la importància que donaven els adolescents a trobar una parella atractiva per davant de tot, posant com a prioritat la seva alçada, els nois volien una parella més baixa que ells i les noies volien ser més baixes. Lligat a aquest aspecte també m'agradaria parlar de la servicialitat com a característica important de la parella, una conducta que ens fa tornar als estereotips, ja que no solament els nois volien que la seva parella fos servicial, sinó que les mateixes noies creien que ho havien de ser perquè la seva relació funcionés, un pensament que ens mostra la infravaloració de la dona respecte de l'home. Continuant en aquesta dinàmica 2 també vaig comprovar un fet que em va xocar, com és que els nois busquin en la seva parella algú intel·ligent i donin molta importància a la seva reputació, en contraposició a les preferències de les noies, cap d'elles no valorava la capacitat intel·lectual ni tampoc la reputació dels nois, fet que corrobora la pervivència de la visió ancestral, tant en els homes com en les dones, de la supremacia del gènere masculí. Una altra idea que vaig poder extreure de les dinàmiques, aquest cop juntament amb l'enquesta, va ser que els joves són molt conscients que hi ha violència de gènere entre el seu col·lectiu (com podem veure en els resultats de les enquestes, aquesta qüestió va suposar una resposta afirmativa del 100%), però també l'accep-

tació com un fet normal del tancament de la parella en ella mateixa, del control i l'exclusivitat que alguns nois requereixen a les seves parelles, fet que denota la pervivència d'actituds masclistes.

Aquesta existència de situacions de risc de futura violència de gènere en joves em va motivar a esbrinar quin podria ser l'origen d'aquestes actituds i el resultat, també a partir de les respostes obtingudes en l'enquesta anònima, va ser que les noves tecnologies com la missatgeria instantània (WhatsApp, Facebook...) facilitaven l'actuació dominant i controladora d'alguns nois. Penso que el motiu és que el fet de poder tenir un accés continu, il·limitat i immediat amb la teva parella pot alimentar la gelosia, cosa que fomentarà la desconfiança en la relació i pot desembocar a una necessitat de control total, cosa que duria implícita la restricció de moviment i la privació de llibertat, moment en el qual ja ens trobaríem en un cas de violència de gènere lleu que apuntaria a futures situacions d'alt risc.

Malgrat aquest deteriorament de la relació de parella provocat en part per les noves tecnologies, vaig intuir un sentiment d'esperança entre els joves ja que parlant-los de com veien el futur d'una dona maltractada o d'un agressor creien que la dona se'n sortiria gràcies a les totes les ajudes que se li intentarien proporcionar i a la seva pròpia valentia i voluntat, cosa que faria que es pogués reintegrar en la societat sense pràcticament cicatrius emocionals. Parlant amb els Mossos, un altre aspecte de la violència de gènere que em va sorprendre va ser la figura de l'home com a víctima, una situació de la qual no es parla i no és pública, encara que realment n'hi ha molts més casos dels que pensem; la seva por a denunciar o a manifestar-se ve marcada per la dificultat de fer pública una opinió que pugui comprometre la seva pròpia imatge. Tornant a la idea de l'estereotip de la superioritat de l'home envers la dona, un home maltractat té por de ser mal vist per la societat, de perdre els atributs de virilitat que comporta ser un home, un dels quals és el domini en la parella.

Un altre punt clau en la meva pràctica va ser l'anonimat que intentava donar als participants, ja que d'aquesta manera es potenciava la sinceritat i així també la fiabilitat de la resposta; això ho vaig comprovar amb la diferència que trobava entre les respostes orals, en els debats, i les respostes escrites. Els nois quan es trobaven davant la classe es volien mostrar molt proigualitaris, encara que després amb el qüestionari individual responien i seguien els estereotips masclistes: que la dona sigui servicial, atractiva, fidel, amb bona reputació i intel·ligent, sentint-se així els dominants i el sexe superior.

Les dinàmiques estaven creades de manera que les tres primeres quedaven resumides per poder veure'n els resultats en l'última, cosa que em va permetre comprovar l'èxit de la formació rebuda durant les dues sessions. En la primera dinàmica els nois parlaven d'una noia servicial. En analitzar resultats, vaig posar èmfasi en què aquest tret delatava una visió d'inferioritat de la dona; i, en la quarta, quan els vaig

donar a escollir dues característiques per a la seva parella, ningú no va triar la servicialitat com a aptitud preferent. Fent referència a la formació donada i basant-me en els resultats de les enquestes, he vist que hi ha una opinió generalitzada d'ineficàcia de les mesures de prevenció en els joves, ja que molts d'ells no eren conscients que el control per les xarxes socials, la gelosia o la infravaloració que podien rebre en una relació sentimental podien esdevenir la llavor per a una futura situació de violència de gènere. Molts dels enquestats van respondre «no» a la pregunta sobre si sabrien on demanar ajuda en cas de necessitar-la, cosa que també fa saltar les alarmes i és un indicador clar que s'ha de continuar i potenciar la prevenció, ja que no arriba a tothom.

És a partir de la formació que demana una reflexió sobre la pròpia actuació que podem avançar en el camí de la no-discriminació per raons sexuals. No n'hi ha prou amb lleis, no són únicament els governs ni el sexe masculí els qui poden acabar amb situacions de violència de gènere; és la societat educada en valors de respecte, de civisme... qui farà possible l'eradicació del problema.

Per acabar, voldria retre un petit homenatge a totes les dones que han estat objecte de la violència de gènere i han tirat endavant denunciant la seva situació, mostrant una gran valentia, així com un reconeixement a totes aquelles persones i professionals que treballen amb l'objectiu de superar pas a pas aquesta mentalitat que tenim basada en els estereotips i evitant així aquesta vulneració de la dignitat personal.

Bibliografia

Llibres: – GARCIA SALOMON, M. Els paranys de l'amor, materials per treballar la prevenció de relacions abusives amb adolescents. Barcelona: Octaedro, 2006. – KIPEN, A.; CATERBERG, M. Maltractament, un permís mil·lenari. La violència contra la dona. Barcelona: Intermón Oxfam, 2006. Webs: – http://secundaria.uvic.cat/_treballs/72c7b61b1ae4e8a9cf7fa10d12404cb595e7afa0_016%20Una%20historia%20sobre%20la%20violencia%20de%20g%C3%A8nere.pdf [Data de consulta: 04-07-14] – http://www.gencat.cat/docs/Biblioteques/BP_Tarragona/Documents/Arxiu/Webs_guies_tematiques/Altres_guies/violencia.pdf [Data de consulta: 30-07-14] – <http://www.dependenciaemocional.org/caracteristicas.html> [Data de consulta: 22-08-14] – <http://www.noalmaltrato.com/documentos/ciclos-de-la-violencia-de-genero/> [Data de consulta: 30-08-14] – http://dones.gencat.cat/ca/temes/violencia_masclista/prevencio_sensibilitzacio/estimar_no_fa_mal/materials/06_glossari/ [Data de consulta: 30-08-14] – https://www.paeria.es/documents/gestions/Document_2890_4041.pdf [Data de consulta: 15-09-14] – <http://es.slideshare.net/triku/conductas-viole> [Data de consulta: 15-09-14] – <http://mujer.terra.es/muj/articulo/html/mu29384.htm> [Data de consulta: 15-09-14] – [---

Vedruna Tàrrega / Recerques 2015](http://sivio.san.gva.es/ca/consecuencias-sobre-</p></div><div data-bbox=)

la-mujer1;jsessionid=951FD1272FBBE2799C4904C1C47BD4E3.appli7_node2> [Data de consulta: 15-09-14]. Entrevistes: — Josefina Bernades, regidora d'Acció Social de Tàrraga (19 de setembre de 2014). — Mossos d'Esquadra de la Comissaria de Tàrraga (30 de setembre de 2014). — Núria Sans, psicopedagoga a l'Institut Joan Oró de Lleida (9 de setembre de 2014). — Concepció Claramunt Guiu, psicòloga clínica a Mallorca (8 de gener del 2015). — Carme Segarra Alcubierre, coordinadora dels Serveis Socials del Consell Comarcal de l'Urgell (10 de juliol de 2014).